NORAKSTS

Lieta Nr.C29614813

SKC-1514/2016

L Ē M U M S

Rīgā 2016.gada 24.februārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnesis A.Strupišs

tiesnese V.Cīrule

tiesnese I.Lauka

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2015.gada 29.oktobra lēmumu, ar kuru daļēji apmierināts pieteikums par atbrīvošanu no drošības naudas samaksas.

Augstākās tiesas Civillietu departaments

k o n s t a t ē j a

[1] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 23.septembra spriedumu noraidīta /pers. A/ prasība pret /pers. B/, valsts AS "Privatizācijas aģentūra", SIA "D.A.Sēta", Rīgas domes pašvaldības ieņēmumu pārvaldi un Valsts ieņēmumu dienestu par dzīvokļa lietošanas tiesību atzīšanu par spēkā neesošām un ieraksta dzēšanu zemesgrāmatā.

[2] Par minēto spriedumu /pers. A/ 2015.gada 26.oktobrī iesniegusi kasācijas sūdzību.

Kasācijas sūdzībā ietverts lūgums par atbrīvošanu no drošības naudas samaksas, norādot, ka prasītāja ir pensionāre, kuras pensija ir mazāka par valstī noteikto minimālo algu 360 EUR.

Prasītāja lūgusi tiesai, pieņemot lēmumu par drošības naudas samaksu, ņemt vērā Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedumā lietā Nr.2009-93-01 13.4.punktā norādīto par to, ka tiesai rūpīgi jāizvērtē argumenti par nodevas samazināšanu vai atbrīvošanu no tās, vai pastāvošā kārtība nodrošina procesa dalībniekiem vienlīdzīgas tiesības, un Satversmes tiesas 2010.gada 24.novembra spriedumā lietā Nr.2010-08-01 norādīto, ka, lai neaizskartu personai Satversmes 92.panta garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, atsaucoties, ka personai pieder nekustamais īpašums, tiesai jāpārliecinās, vai netiek nesamērīgi ierobežotas personas tiesības uz pieeju tiesai.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2015.gada 29.oktobra lēmumu /pers. A/ daļēji atbrīvota no drošības naudas samaksas, nosakot maksājamās drošības naudas apmēru 250 EUR. Vienlaikus tiesnesis atstājis bez virzības kasācijas sūdzību un noteicis /pers. A/ termiņu drošības naudas samaksai un samaksu apliecinoša dokumenta iesniegšanai tiesā līdz 2015.gada 30.novembrim.

Lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Kasācijas sūdzībai pievienota Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļas 2015.gada 26.oktobra izziņa Nr.15/2237489 "Par faktiski izmaksātajām pensiju/atlīdzību/pabalstu summām", no kuras redzams, ka /pers. A/ no 2015.gada janvāra līdz 2015.gada oktobrim piešķirta valsts vecuma pensija 1743,25 EUR un piemaksa pie vecuma pensijas 268,90 EUR. Tāpat kasācijas sūdzībai pievienota Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļas 2015.gada 26.oktobra izziņa Nr.15/2237498 "Par apdrošinātās personas iemaksām no 2015.gada janvāra līdz 2015.gada oktobrim", no kuras izriet, ka pieprasītajā periodā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas prasītājai nav reģistrētas.

Savukārt no lietas materiāliem redzams, ka /pers. A/, pamatojoties uz 2011.gada 6.septembra cesijas līgumu un 2012.gada 5.marta maiņas līgumu, 2012.gada 28.augustā zemesgrāmatā nostiprinātas īpašuma tiesības uz 300/10000 domājamajām daļām no nekustamā īpašuma /adrese /, ar lietošanas tiesībām uz telpu kompleksu /adrese/, kadastra numurs /numurs A/, kas atbilst veselības centram, kā arī atbilstošu daļu no koplietošanas telpām, izņemot telpu Nr.26 (zemesgrāmatas nodalījuma II daļas 1.iedaļas 256.1.-256.4., 257.1.ieraksts).

Citus pierādījumus savam pašreizējam mantiskajam stāvoklim /pers. A/ nav iesniegusi.

[3.2] Lietas materiāliem pievienoto pierādījumu kopums nav pietiekams, lai atzītu, ka prasītājas mantiskais stāvoklis viņai liedz daļēji samaksāt drošības naudu par kasācijas sūdzības iesniegšanu. Līdz ar to viņas pilnīgai atbrīvošanai no drošības naudas samaksas nav pamata, bet atzīstams par iespējamu prasītāju daļēji atbrīvot no drošības naudas samaksas, nosakot maksājamo drošības naudu 250 EUR.

[4] Par šo lēmumu /pers. A/ iesniegusi blakus sūdzību, kurā lūgusi lēmumu atcelt un atbrīvot viņu no drošības naudas samaksas.

Blakus sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[4.1] Tiesa lēmumu motivējusi ar faktu, ka 2012.gada 28.augustā zemesgrāmatā ierakstītas prasītājas īpašuma tiesības uz 300/10000 domājamajām daļām no nekustamā īpašuma /adrese /, ar lietošanas tiesībām uz telpu kompleksu /adrese/, kadastra numurs /numurs A/, kas atbilst veselības centram, kā arī atbilstošu daļu no koplietošanas telpām, izņemot telpu Nr.26 (zemesgrāmatas nodalījuma II daļas 1.iedaļas 256.1.-256.4., 257.1.ieraksts). Taču lēmumā tiesa nonākusi pretrunā ar spriedumā atzīto par atbildētājas /pers. B/ īpašuma sastāvu. Tiesas spriedums ir nepamatots, tādēļ, neatbrīvojot prasītāju no drošības naudas samaksas, tiek liegtas tiesības uz taisnīgu tiesu.

[4.2] Lai neaizskartu personai Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, vispārējās jurisdikcijas tiesai ir jāizvērtē iespējas vērsties tiesā savu tiesību un likumisko interešu aizsardzībai pēc būtības. Atsaucoties uz to, ka personai pieder nekustamais īpašums, tiesai jāpārliecinās, ka tādējādi netiek samērīgi ierobežotas personas tiesības uz pieeju tiesai.

Tiesības uz taisnīgu tiesu, kas ietvertas Satversmes 92.pantā, ANO Vispārējās cilvēka tiesību deklarācijas 10.pantā deklarētajās tiesībās un Eiropas Cilvēktiesību un pamattiesību aizsardzības konvencijas 6.pantā, ir pieskaitāmas pie nozīmīgākajām personas pamattiesībām. Tiesības vērsties tiesā nav absolūtas, bet konkrētajā gadījumā ir dokumenti, kas pierāda, ka prasītājas ienākumi ir mazāki par valstī noteikto minimālo mēneša darba algu.

[4.3] Prasītāja ir pensionāre, kurai ir 68 gadi un vecumam atbilstošas slimības, nav fiziskas iespējas gūt citus ienākumus, kas kavē un ierobežo iespējas aizstāvēt savas tiesības tiesā. Tiesnesis nav norādījis, kādus papildus pierādījumus par materiālo stāvokli prasītāja nav iesniegusi.

Blakus sūdzībai papildus tiek pievienota AS "Nasdaq Riga" izziņa, ka prasītājai nav reģistrēti publiskā apgrozībā esoši vērtspapīri.

[5] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris blakus sūdzībā norādītos argumentus, Civillietu departaments atzīst, ka pārsūdzētais lēmums atstājams negrozīts, bet par to iesniegtā blakus sūdzība noraidāma.

[5.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta pirmo daļu, iesniedzot kasācijas sūdzību, iemaksājama drošības nauda 284,57 *euro* apmērā. Tā paša panta ceturtā daļa noteic, ka drošības nauda nav jāmaksā personām, kuras ar likumu vai tiesas vai tiesneša lēmumu ir atbrīvotas no valsts nodevas. Tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, var pilnīgi vai daļēji atbrīvot to no drošības naudas samaksas.

Tādējādi izņēmuma gadījumos, lai netiktu nepamatoti ierobežota pieeja tiesai mantiskā stāvokļa dēļ, persona var tikt pilnīgi vai daļēji atbrīvota no drošības naudas samaksas. Kā izriet no Civilprocesa likuma 458.panta ceturtās daļas, tad pamats šādai atbrīvošanai ir personas mantiskais stāvoklis, kas neļauj īstenot tiesības uz tiesu likumā noteiktā drošības naudas apmēra dēļ.

Kā atzīts tiesību doktrīnā, „Ja personas (..) mantiskais stāvoklis ir tāds, ka nav iespējams samaksāt drošības naudu, tad personai ir dota iespēja lūgt atbrīvot viņu pilnīgi vai daļēji no drošības naudas samaksas. Turklāt šim lūgumam ir jāpievieno pierādījumi, kas apliecina personas apgalvojumu par viņas mantisko stāvokli." *(Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.[1] nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. - Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2012, 790.-791.lpp.)*

[5.2] Lai izlemtu jautājumu par personas pilnīgu vai daļēju atbrīvošanu no drošības naudas samaksas, tiesnesim nepieciešams pārliecināties par apstākļiem, kas objektīvi liedz personai izpildīt likumā noteikto pienākumu iemaksāt drošības naudu par kasācijas sūdzības iesniegšanu tiesā. Tas nozīmē, ka personai, lūdzot pilnīgi vai daļēji atbrīvot no drošības naudas samaksas, ir jāiesniedz pierādījumi par savu mantisko stāvokli. Savukārt tiesnesim šie pierādījumi jāvērtē.

[5.3] Blakus sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka tiesai jāņem vērā Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija un 2010.gada 24.novembra spriedumā izteiktās atziņas, ka, atsaucoties uz to, ka personai pieder nekustamais īpašums, vispārējās jurisdikcijas tiesai jāpārliecinās, ka tādējādi netiek nesamērīgi ierobežotas personas tiesības uz pieeju tiesai.

Civillietu departaments konstatē, ka no minētajiem Satversmes tiesas spriedumiem izriet vispārējās jurisdikcijas tiesas pienākums rūpīgi izvērtēt personas argumentus valsts nodevas samazināšanai vai atbrīvošanai no tās un pārliecināties, vai, neatbrīvojot no valsts nodevas samaksas, netiek nesamērīgi ierobežotas personas tiesības uz pieeju tiesai.

Konkrētajā gadījumā, tiesnesis, izvērtējot pieteikumā norādītos apstākļus, to apmierinājis daļēji, secinot, ka prasītāja ir pensionāre, taču viņai pieder nekustamais īpašums.

Civillietu departaments piekrīt no blakus sūdzības izrietošajam apsvērumam, ka nekustamais īpašums automātiski nenorāda uz īpašnieka mantisko stāvokli, ienākumiem un iespēju samaksāt drošības naudu. Vienlaikus, ņemot vērā, ka nekustamais īpašums var tikt izmantots ienākumu gūšanai, it īpaši, ja no lietas materiāliem ir redzams, ka tā adrese nesakrīt ar īpašnieka dzīvesvietas adresi, kas norāda, ka tas varētu nebūt personas mājoklis. Civillietu departaments norāda, ka šādos gadījumos īpašniekam, lūdzot atbrīvot sevi no drošības naudas samaksas, jānorāda gan nekustamā īpašuma esamība, gan tas, vai no šī īpašuma tiek gūti ienākumi.

Neskatoties uz to, ka pārsūdzētais lēmums pamatots ar apstākli, ka prasītājai pieder nekustamais īpašums, prasītāja, iesniedzot blakus sūdzību, joprojām nav ne apliecinājusi, ka viņa no šā nekustamā īpašuma negūst ienākumus papildus tiesai atklātajiem ienākumiem, ne arī iesniegusi attiecīgus pierādījumus.

Ievērojot minēto, Civillietu departamenta ieskatā, apgabaltiesas tiesnesis atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta ceturtajai daļai devis vērtējumu /pers. A/ pieteikumā norādītajiem apstākļiem un pievienotajam pierādījumam par prasītājas mantisko stāvokli. Tiesnesis iesniegto pierādījumu ietvaros pamatoti secinājis, ka nav pamata pilnīgi atbrīvot prasītāju no drošības naudas samaksas.

[5.4] Šādos apstākļos nav pamata apgabaltiesas tiesneša secinājumu pārvērtēšanai, un Civillietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2015.gada 29.oktobra lēmums ir likumīgs un pamatots, tādēļ tas atstājams negrozīts, bet iesniegtā blakus sūdzība noraidāma.

[5.5] Ievērojot to, ka blakus sūdzība tiek noraidīta, bet apstrīdētajā lēmumā noteiktais termiņš izbeidzies, Civillietu departaments nosaka prasītājai jaunu termiņu drošības naudas 250 EUR samaksai un samaksu apliecinoša dokumenta iesniegšanai apelācijas instances tiesā līdz 2016.gada 24.martam.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 1.punktu, Civillietu departaments

n o l ē m a

Atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2015.gada 29.oktobra lēmumu, bet /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.

Noteikt /pers. A/ termiņu drošības naudas 250 EUR samaksu apliecinoša dokumenta iesniegšanai apelācijas instances tiesā līdz 2016.gada 24.martam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis (*paraksts*) A.Strupišs

Tiesnese (*paraksts*) V.Cīrule

Tiesnese (*paraksts*) I.Lauka

NORAKSTS PAREIZS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Civillietu departamenta tiesnesis A.Strupišs

Rīgā 2016.gada 24.februārī